
ЗВІТУЄ ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ЕКОЛОГІЇ

Президія НАН України заслухала та обговорила на своєму засіданні результати наукової і науково-організаційної діяльності Інституту проблем природокористування та екології, який у листопаді минулого року відзначив своє перше десятиліття від дня заснування.

З доповіддю про функціонування цієї установи протягом 1996—2001 рр. виступив її директор доктор технічних наук А.Г. Шапар.

В обговоренні доповіді взяли участь в.о. директора Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН України та НАК «Нафтогаз України», член комісії з комплексної перевірки діяльності Інституту проблем природокористування та екології НАН України доктор геолого-мінералогічних наук М.І. Павлюк; голова Комітету Верховної Ради України з екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи Ю.І. Самойленко; начальник управління Міністерства промислової політики України кандидат технічних наук М.М. Надточенко; радник голови Дніпропетровської облдержадміністрації з екології доктор біологічних наук Г.Г. Шматков.

Підсумки обговорення підбив президент НАН України академік НАН України Б.Є. Патон.

У доповіді та виступах зазначалося, що колектив установи послідовно і цілеспрямовано проводив дослідження як у фундаментальному, так і в прикладному аспектах з усіх визначних наукових напрямів. Інститут розробив та обґрунтував методологію вибору стратегії сталого розвитку техногенно навантажених регіонів, яка відзначається комплексністю підходів, взаємозв'язком і єдністю соціального, екологічного та економічного факторів. Ця методологія дає змогу обрати найбільш доцільний сценарій розвитку регіону України.

Розроблено також наукові основи регіональної системи моніторингу стану навколишнього середовища, запропоновано і впроваджено у виробництво нові екотехнології, застосовувані при видобутку корисних копалин. За цю розробку двоє науковців інституту у складі творчого колективу були удостоєні Державної премії України в галузі науки і техніки за 1999 р.

У рамках обласного екомоніторингу створено екологічні карти Дніпропетровщини і м.Дніпропетровська як основи для системних багатоцільових досліджень регіону.

Інститут протягом останніх п'яти років отримував позабюджетне фінансування на рівні близько 50—55 % від загального обсягу фінансування. Кадровий потенціал установи загалом задовільний (5 докторів і 17 кандидатів наук), але за 10 років вісім докторів наук, яких виховав інститут, залишили його, що свідчить про негаразди у кадровій політиці.

Керівництво установи приділяє постійну увагу роботі з науковою зміною. Діє рада молодих учених і спеціалістів. Молодим співробітникам і аспірантам надається конкретна науково-методична допомога у підготовці дисертаційних робіт. Налагоджено тісну співпрацю з вузами у справі створення там філій кафедр з екологічних дисциплін (нині діють філії кафедр Національних гірничої і металургійної академій України,

Придніпровської академії будівництва та архітектури, Дніпродзержинського технічного університету) та забезпечення умов для проходження студентами виробничої й дипломної практики (за останні п'ять років таку практику пройшли 115 студентів вузів м. Дніпропетровська).

Разом з тим у виступах констатувалося, що у діяльності інституту є окремі недоліки. Зокрема, занадто розпорошена наукова тематика, необхідно зменшити кількість напрямів і доводити дослідження і розробки до впровадження. Недостатньою є робота, здійснювана для неблагополучних регіонів України, зокрема для Донеччини та Луганщини. Не підтримуються необхідні зв'язки з іншими інститутами Академії, які працюють над близькими проблемами. Інститут слабо використовує можливості МААН.

Президія НАН України прийняла постанову, якою схвалила результати наукової та науково-організаційної діяльності ІППЕ НАН України за 1996—2001 рр. з розробки наукових основ сталого розвитку територій, раціонального використання природних ресурсів, регіональної системи моніторингу стану навколишнього середовища, прогнозу екологічних наслідків застосування масштабної господарської діяльності. Схвалено також і основні скориговані напрями наукових досліджень. Це і розробка та обґрунтування методології вибору стратегії сталого розвитку техногенно навантажених регіонів України; створення наукових основ регіональної системи екологічного моніторингу; оцінка та прогноз екологічних наслідків застосування технологій та схем розміщення гірничопромислового виробництва.

Президія НАН України зазначила, що результати методологічних досліджень інституту із вказаних наукових напрямів мають значення не тільки для Придніпровського, а й для інших регіонів країни, зокрема для Донецької, Луганської та західних областей України.

Інституту слід посилити увагу до впровадження результатів досліджень, спрямованих на розробку наукових основ переходу регіонів України до сталого розвитку; зокрема він має розробити «Керівні матеріали щодо обґрунтування регіональних стратегій сталого розвитку» та передати їх у встановленому порядку Міністерству екології і природних ресурсів України, а також подати до Наукової ради з проблем навколишнього середовища і сталого розвитку України при Президії НАН України пропозиції щодо поліпшення екології у гірничодобувних районах Луганщини та Донеччини.

Інституту доручено:

- не рідше одного разу на два роки проводити міжнародні наукові конференції з проблем сталого розвитку регіонів;
- організувати виконання госпдогвірної тематики з екологічних проблем Донецької і Луганської областей;
- досягти підвищення частки позабюджетного фінансування до 60 %;
- здійснити протягом 2002—2003 рр. сертифікацію фізико-хімічної лабораторії інституту;
- забезпечити підготовку в 2003—2005 рр. наукових кадрів вищої кваліфікації (щорічно представляти до захисту одну докторську і одну кандидатську дисертації) та залучення до роботи в установі перспективної молоді (не менше трьох осіб щорічно) за рахунок власних коштів.